

Bárány Elza (1881-1945)

az első karcagi születésű gyógyszerésznő

Dobson Szabolcs

Bárány Elza nevét betemette az idő, már senki sem emlékszik Rá. Nem alkotott ugyan kiemelkedőt a gyógyszerészi pályán, de dolgoz életet élt, tisztos módon helytállt a gyógyszerészi pályán egy olyan korszakban, amikor még csak kevés női gyógyszerész volt; legfőképpen azonban, Karcag városából Ő volt az első hölgy, aki a gyógyszerészi hivatást választotta.

Magyarország legelső női gyógyszerésze egyébként Thinagl Szerafim volt, aki 1880 október 21-én született Nagyszombatban és 1903 június 3-án nyert gyógyszerészi oklevelet a Kolozsvári Tudományegyetemen.

Bárány Elza bő egy évvel később, 1881 december 19-én látta meg a napvilágot Karcagon, de gyógyszerészi oklevelét csak 1909 június 16-án nyerte el Budapesten, a Budapesti Tudományegyetemen.

Édesapja Bárány Károly királyi táblabíró, édesanyja fehérgyarmati Tóth Irma volt.

Szüleit - akik 1885 óta már Kecskeméten éltek, miután édesapját oda helyezték - később gyors egymásutánban vesztette el; elsőként édesanyját, Tóth Irmát 1919 január 1-én 62 éves korában (1, 6), majd édesapját 1922 január 5-én, 82 éves korában (2).

Hatan voltak testvérek – három lány és három fiú: Elza (vagy olykor Elsa), Elma, Elvira, Kornél Etele, Ernő és Ervin.

Érdekes módon – nyilván nem véletlenül - mindegyik Bárány gyerek keresztnéve „E” betűvel kezdődött, bár Kornél Etele később csak a Kornélt használta. Magyarázat lehet esetleg egy szülői tréfa: a bárány azt mondja: BE, avagy hat gyermeknél BEEEEEE.

Elza pályafutása repülőrajtot vett, amikor feltehetően a család támogatásával már a következő évben, 1910-ben megvett egy úgynevezett reáljogú gyógyszertárat, az „Isteni Gondviselést” Makón (3). (Reáljogú gyógyszertárnak azt nevezték, amely valódi, teljeskörű tulajdont jelentett, szemben a korlátozottabb személyes joggal, amikor a gyógyszertár felett végső soron az állam rendelkezett.)

Elza 1910 március 28-án férjhez ment Wéber (Véber) Ernő gyógyszerészhez Budapesten (8).

1913-ban átvette az Újpesen lévő „Meváltóhoz” címzett gyógyszertárat (4), amelyet majd csak 1922-ben ad el (5).

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság

www.gyogyszeresztortenet.hu

2017 november 28



Wéber Ernő és Bárány Elza fényképe az 1920-as évek végétáján

Közben családja életét az I. Világháború kezdetével tragédiák sújtották:

- Ervin 1914 december 21-én, a galíciai fronton, Tuhov mellett 19 évesen, a 30. gyalogezred zászlósaként roham közben hősi halált halt, amint gyászejelentéséből tudjuk.
- Ernő, 16 évesen, hatodikos gimnazistaként szintén katona akart lenni, de ezt a szülők ellenezték. Elhatározta, hogy öngyilkos lesz, amit be is jelentett Elza nővére férjének, Wéber Ernőnek, de nem vették Őt komolyan. Nem sokkal később holtan találták a budai Hársfa erdőben. Ötlövetű revolver feküdt mellette, amelynek állítólag valamennyi töltényét mellébe lőtte. A fiú naplót vezetett, amelyből kitűnt, hogy már régebb óta fontolgatta ebbéli szándékát (9). Talán a halálvágy miatt akart a hadseregbe is kerülni? Már sosem tudjuk meg.
- Elvira éppen aznap hunyt el, amikor a szülők Ernő sorsáról értesültek (9).

1922 után Elza és Ernő továbbra is Újpesten maradnak ahol a fér gyógyszerértulajdonos volt, majd Ernő 1929-ben a pestlszentőrinci állami lakótelepen (fennállt 1924-1976 között, a mai Havanna lakótelep helyén) megalapítja a település negyedik patikáját „Madonna” néven, amelyben Elza 1936-ban lesz „üzemtárs”, de természetesen addig is ott dolgozik.

Elza 1945-ben hunyt el, özvegyen (10), miután Ernő már 1943-ban meghalt. Egy fiukról tudunk (11).

Nővére halála után Kornél (dr. Bárány Kornél) viszi tovább a patikát 1948-ig (7). Kornél még 1942-ben lett gyógyszerészdoktor (12).

Az Ő karrierjének végét egy újságcikk tudatta 1948 novemberében, a Világ című lapban (13):

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság

www.gyogyszeresztortenet.hu

2017 november 28

„Tíz hónapra ítélték Bárány Kornélt

Dr. Bárány Kornél családjával együtt Venezuelába akart kivándorolni. Útlevele nem volt s embercsempészek segítségével akart átjutni az ország határán. A határőrök elfogták. Szerdán az uzsorabíróság Roosz tanácsa az ismert gyógyszerészt tízhónapi börtönre ítélte, iparendélyétől megfosztotta s a lefoglalt ékszereket elkobozta.”



A Weber-Bárány házaspár pestszentlőrinci Madonna gyógyszertára. Talán Bárány Elza látható a jobboldalon (?)

Tudni kell, hogy korántsem Ő volt az egyetlen gyógyszertártulajdonos, akit abban az időben hatósági zaklatások, atrocitások értek, bebörtönözték és gyógyszertárát elvették...

Végül azután, 1950 július 28-a reggeli óráiban az összes magyar gyógyszertárban megjelent az államosító bizottság.

Új korszak kezdődött.

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság
www.gyogyszeresztortenet.hu
2017 november 28

Hivatkozások

1. Gyógyszerészi Hetilap 58 (3), 36. o. (1919 január 19.).
2. Gyógyszerészi Közlöny XXXVIII (3), 30 o. (1922 január 15.).
3. Belügyi Közlöny 1910 (44. sz.), 422. o.
4. Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye Hivatalos Lapja XI (40), 428. o. (1913 október 2.)
5. Gyógyszerészi Közlöny XXXXVIII (19), 229 o. (1922 május 7.)
6. Gyógyszerészek Lapja 13, 7. o. (1919. Január 12.).
7. *Horváth László*: A gyógyszerészet megjelenése es fejlődése Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye északi kerületében (1753-1950). Egyetemi doktori értekezés, 83 o. Készült: Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Kar, Egyetemi Gyógyszertár Gyógyszerügyi Szervezési Intézetében, Budapest, 1983.
8. Budapesti Hírlap 30 (78), 7. o. (1910 április 2.).
9. Pesti Hírlap XXXVII (135), 17. o. (1915 május 16.).
10. Magyar Közlöny 168, 18 o. (1945 november 6.).
11. Gyógyszerész Közlöny LV (19) 342. o. (1939 május 13.).
12. Gyógyszerészi Közlöny LVIII (27), 379 o. (1942 július 4.).
13. Világ, 1029. szám, 5. o. (1948 november 5.).